

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 5.6.2019
COM(2019) 505 final

Σύσταση για

ΣΥΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

σχετικά με το εθνικό πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων της Γερμανίας του 2019 και τη διατύπωση γνώμης του Συμβουλίου σχετικά με το πρόγραμμα σταθερότητας της Γερμανίας του 2019

Σύσταση για

ΣΥΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

σχετικά με το εθνικό πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων της Γερμανίας του 2019 και τη διατύπωση γνώμης του Συμβουλίου σχετικά με το πρόγραμμα σταθερότητας της Γερμανίας του 2019

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ,

Έχοντας υπόψη τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και ιδίως το άρθρο 121 παράγραφος 2 και το άρθρο 148 παράγραφος 4,

Έχοντας υπόψη τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1466/97 του Συμβουλίου, της 7ης Ιουλίου 1997, για την ενίσχυση της εποπτείας της δημοσιονομικής κατάστασης και την εποπτεία και το συντονισμό των οικονομικών πολιτικών¹, και ιδίως το άρθρο 5 παράγραφος 2,

Έχοντας υπόψη τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1176/2011 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Νοεμβρίου 2011, σχετικά με την πρόληψη και τη διόρθωση των υπερβολικών μακροοικονομικών ανισορροπιών², και ιδίως το άρθρο 6 παράγραφος 1,

Έχοντας υπόψη τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής,

Έχοντας υπόψη τα ψηφίσματα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου,

Έχοντας υπόψη τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου,

Έχοντας υπόψη τη γνώμη της Επιτροπής Απασχόλησης,

Έχοντας υπόψη τη γνώμη της Οικονομικής και Δημοσιονομικής Επιτροπής,

Έχοντας υπόψη τη γνώμη της Επιτροπής Κοινωνικής Προστασίας,

Έχοντας υπόψη τη γνώμη της Επιτροπής Οικονομικής Πολιτικής,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

- (1) Στις 21 Νοεμβρίου 2018, η Επιτροπή ενέκρινε την ετήσια επισκόπηση της ανάπτυξης, η οποία σηματοδότησε την έναρξη του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου του 2019 για τον συντονισμό των οικονομικών πολιτικών. Λήφθηκε δεόντως υπόψη ο ευρωπαϊκός πυλώνας κοινωνικών δικαιωμάτων που διακηρύχθηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και την Επιτροπή στις 17 Νοεμβρίου 2017. Οι προτεραιότητες της ετήσιας επισκόπησης της ανάπτυξης εγκρίθηκαν από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στις 21 Μαρτίου 2019. Στις 21 Νοεμβρίου 2018, βάσει του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1176/2011, η Επιτροπή ενέκρινε επίσης την έκθεση του μηχανισμού επαγρύπνησης, στην οποία η Γερμανία συγκαταλέγεται μεταξύ των κρατών μελών για τα οποία επρόκειτο να πραγματοποιηθεί εμπεριστατωμένη

¹ EE L 209 της 2.8.1997, σ. 1.

² EE L 306 της 23.11.2011, σ. 25.

επισκόπηση. Την ίδια ημερομηνία, η Επιτροπή εξέδωσε επίσης σύσταση για σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με την οικονομική πολιτική της ζώνης του ευρώ. Η σύσταση αυτή εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στις 21 Μαρτίου 2019. Στις 9 Απριλίου 2019, το Συμβούλιο εξέδωσε τη σύσταση σχετικά με την οικονομική πολιτική της ζώνης του ευρώ («σύσταση για τη ζώνη του ευρώ»).

- (2) Ως κράτος μέλος με νόμισμα το ευρώ και λαμβανομένης υπόψη της στενής διασύνδεσης των οικονομιών στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση, η Γερμανία θα πρέπει να διασφαλίσει την πλήρη και έγκαιρη εφαρμογή της σύστασης για τη ζώνη του ευρώ, όπως αντικατοπτρίζεται στις κατωτέρω συστάσεις 1 και 2. Ειδικότερα, επενδυτικά μέτρα και η στήριξη της αύξησης των μισθών θα συμβάλουν στο να υλοποιηθεί η πρώτη σύσταση για τη ζώνη του ευρώ όσον αφορά την επανεξισορρόπηση της ζώνης του ευρώ, ενώ η ελάφρυνση της φορολόγησης της εργασίας θα συμβάλει στο να υλοποιηθεί η τρίτη σύσταση για τη ζώνη του ευρώ όσον αφορά τη λειτουργία της αγοράς εργασίας.
- (3) Η έκθεση χώρας του 2019 για τη Γερμανία³ δημοσιεύτηκε στις 27 Φεβρουαρίου 2019. Στην έκθεση αξιολογήθηκε η πρόοδος της Γερμανίας όσον αφορά την εφαρμογή των ειδικών ανά χώρα συστάσεων που εκδόθηκαν από το Συμβούλιο στις 13 Ιουλίου 2018, η συνέχεια που δόθηκε στις συστάσεις που είχαν εκδοθεί κατά τα προηγούμενα έτη και η πρόοδος της Γερμανίας ως προς την επίτευξη των εθνικών στόχων της στρατηγικής «Ευρώπη 2020». Επιπλέον, η έκθεση περιλάμβανε εμπειριστατωμένη επισκόπηση δυνάμει του άρθρου 5 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1176/2011, τα αποτελέσματα της οποίας δημοσιεύτηκαν επίσης στις 27 Φεβρουαρίου 2019⁴. Από την ανάλυσή της, η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η Γερμανία παρουσιάζει μακροοικονομικές ανισορροπίες. Ειδικότερα, το βραδέως μειούμενο πλεόνασμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών παραμένει υψηλό και έχει διασυνοριακό αντίκτυπο. Το πλεόνασμα μειώθηκε ελαφρά το 2018 στο πλαίσιο της ανάκαμψης της εγχώριας ζήτησης και αναμένεται να συνεχίσει να μειώνεται σταδιακά κατά τα επόμενα έτη, αν και θα παραμείνει πάνω από το όριο που προβλέπεται στη διαδικασία μακροοικονομικών ανισορροπιών. Το πλεόνασμα αντικατοπτρίζει το χαμηλό επίπεδο εγχώριων επενδύσεων σε σχέση με τις αποταμιεύσεις, τόσο στον ιδιωτικό όσο και στον δημόσιο τομέα. Έχουν ληφθεί μέτρα για την τόνωση των ιδιωτικών και των δημόσιων επενδύσεων, οι οποίες έχουν αυξηθεί σημαντικά. Το γεγονός αυτό συνέβαλε σε ανάπτυξη που οφείλεται περισσότερο στην εγχώρια ζήτηση. Παρ' όλα αυτά, ως ποσοστό του ΑΕΠ, οι επενδύσεις και η κατανάλωση θα μπορούσαν να είχαν αυξηθεί περισσότερο δεδομένων των ευνοϊκών όρων χρηματοδότησης, της υστέρησης στις δημόσιες επενδύσεις, ιδίως σε δημοτικό επίπεδο, και των διαθέσιμων δημοσιονομικών περιθωρίων. Η αύξηση των μισθών σημείωσε κάποια άνοδο λόγω της στενότητας της αγοράς εργασίας, αλλά η αύξηση των πραγματικών μισθών παραμένει σε μέτρια επίπεδα.
- (4) Στις 16 Απριλίου 2019, η Γερμανία υπέβαλε το εθνικό της πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων του 2019 και, στις 17 Απριλίου 2019, το οικείο πρόγραμμα σταθερότητας του 2019. Προκειμένου να ληφθεί υπόψη η διασύνδεσή τους, τα δύο προγράμματα αξιολογήθηκαν ταυτοχρόνως.
- (5) Οι σχετικές ειδικές ανά χώρα συστάσεις λήφθηκαν υπόψη κατά τον προγραμματισμό των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων («ΕΔΕΤ») για την περίοδο 2014-2020. Όπως προβλέπεται στο άρθρο 23 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013

³ SWD(2019) 1004 final.

⁴ COM(2019) 150 final.

του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου⁵, όπου είναι αναγκαίο για τη στήριξη της εφαρμογής σχετικών συστάσεων του Συμβουλίου, η Επιτροπή μπορεί να ζητήσει από ένα κράτος μέλος να επανεξετάσει και να προτείνει τροποποιήσεις του οικείου συμφώνου εταιρικής σχέσης και των σχετικών προγραμμάτων. Η Επιτροπή έχει παράσχει περαιτέρω λεπτομέρειες για τον τρόπο με τον οποίο θα κάνει χρήση αυτής της διάταξης σε κατευθυντήριες οδηγίες σχετικά με την εφαρμογή των μέτρων που συνδέουν την αποτελεσματικότητα των ΕΔΕΤ με τη χρηστή οικονομική διακυβέρνηση⁶.

- (6) Η Γερμανία υπάγεται επί του παρόντος στο προληπτικό σκέλος του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης. Στο πρόγραμμα σταθερότητας του 2019, η κυβέρνηση σχεδιάζει να επιτύχει δημοσιονομικό πλεόνασμα μεταξύ 0,5 % και 0,75 % του ΑΕΠ κατά την περίοδο 2019-2023. Βάσει του εκ νέου υπολογισθέντος διαρθρωτικού ισοζυγίου⁷, ο μεσοπρόθεσμος δημοσιονομικός στόχος —που συνίσταται σε διαρθρωτικό έλλειμμα 0,5 % του ΑΕΠ— εξακολουθεί να υπερκαλύπτεται καθ' όλη τη διάρκεια του προγράμματος. Σύμφωνα με το πρόγραμμα σταθερότητας του 2019, ο δείκτης χρέους της γενικής κυβέρνησης ως προς το ΑΕΠ αναμένεται να υποχωρήσει κάτω από την τιμή αναφοράς του 60 % του ΑΕΠ που ορίζει η Συνθήκη το 2019 και να μειωθεί σταδιακά στο 51,25 % το 2023. Το μακροοικονομικό σενάριο στο οποίο στηρίζονται οι εν λόγω δημοσιονομικές προβολές είναι ευνοϊκό. Με βάση τις εαρινές προβλέψεις της Επιτροπής του 2019, το διαρθρωτικό ισοζύγιο προβλέπεται να εμφανίσει πλεόνασμα της τάξης του 1,1 % του ΑΕΠ το 2019 και 0,8 % του ΑΕΠ το 2020, υπερβαίνοντας έτσι τον μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό στόχο. Το χρέος της γενικής κυβέρνησης προβλέπεται να παραμείνει σε σταθερή καθοδική πορεία. Συνολικά, το Συμβούλιο είναι της γνώμης ότι η Γερμανία προβλέπεται να συμμορφωθεί με τις διατάξεις του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης το 2019 και το 2020. Ταυτόχρονα, θα ήταν σημαντικό να χρησιμοποιηθούν δημοσιονομικές και διαρθρωτικές πολιτικές για την επίτευξη ανοδικής πορείας των ιδιωτικών και δημόσιων επενδύσεων, ιδίως σε περιφερειακό και δημοτικό επίπεδο, με παράλληλη τήρηση του μεσοπρόθεσμου δημοσιονομικού στόχου.
- (7) Οι δημόσιες και οι ιδιωτικές επενδύσεις αυξήθηκαν σημαντικά το 2018, αλλά ο συντελεστής επενδύσεων παραμένει κάτω από τον μέσο όρο της ζώνης του ευρώ. Οι δημόσιες επενδύσεις το 2018 αυξήθηκαν κατά 7,7 % σε ονομαστικούς όρους και κατά 3,8 % σε πραγματικούς όρους, αλλά εξακολουθούν να απαιτούνται περισσότερες προσπάθειες για να καλυφθεί η μεγάλη επενδυτική υστέρηση, ιδίως όσον αφορά τις επενδύσεις σε υποδομές και στην εκπαίδευση. Η πραγματική αύξηση των δημόσιων επενδύσεων ήταν θετική τα τελευταία 3 χρόνια, μετά από μια περίοδο αρνητικών ρυθμών ανάπτυξης. Το γεγονός αυτό αντικατοπτρίζει τις προσπάθειες της κυβέρνησης για τόνωση των επενδύσεων. Ωστόσο, οι επενδύσεις σε δημοτικό επίπεδο παρέμειναν χαμηλότερες από τις αποσβέσεις και η συσσωρευμένη επενδυτική υστέρηση έως το

⁵ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1303/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Δεκεμβρίου 2013, περί καθορισμού κοινών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, το Ταμείο Συνοχής, το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας και περί καθορισμού γενικών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, το Ταμείο Συνοχής και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1083/2006 (ΕΕ L 347 της 20.12.2013, σ. 320).

⁶ COM(2014) 494 final.

⁷ Κυκλικά προσαρμοσμένο ισοζύγιο, μη συνυπολογιζομένων έκτακτων και άλλων προσωρινών μέτρων, όπως υπολογίστηκε εκ νέου από την Επιτροπή με χρησιμοποίηση της από κοινού συμφωνηθείσας μεθοδολογίας.

2018 αυξήθηκε στο 5 % του ΑΕΠ. Σε συνδυασμό με την ευνοϊκή δημοσιονομική θέση προκύπτει ότι υπάρχουν περιθώρια για αύξηση των επενδύσεων σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης, ιδίως σε περιφερειακό και δημοτικό επίπεδο. Οι επενδύσεις σε δημόσιες υποδομές εξακολουθούν να παρεμποδίζονται από περιορισμούς δυναμικότητας και προγραμματισμού σε δημοτικό επίπεδο. Έχουν θεσπιστεί μέτρα για την αντιμετώπιση αυτών των περιορισμών, αλλά δεν έχουν ακόμη αποφέρει βιώσιμα απτά αποτελέσματα. Επιπλέον, υπάρχει περιθώριο βελτίωσης των ψηφιακών δημόσιων υπηρεσιών και των δημόσιων συμβάσεων. Οι ιδιωτικές επενδύσεις έχουν αυξηθεί αισθητά, αλλά όχι σε όλους τους τύπους περιουσιακών στοιχείων. Οι επενδύσεις σε εξοπλισμό έχουν αυξηθεί σημαντικά λόγω της πρωτοφανούς υψηλής χρησιμοποίησης της παραγωγικής ικανότητας. Οι επενδύσεις σε στεγαστικά ακίνητα εξακολουθούν να αυξάνονται. Ωστόσο, στον κατασκευαστικό τομέα αναφέρονται πλέον περιορισμοί της παραγωγικής ικανότητας και αυξήσεις των τιμών. Οι μη οικιστικές κατασκευές αυξάνονται με βραδείς ρυθμούς σε πραγματικούς όρους, γεγονός που υποδηλώνει ότι οι βασικές υποδομές ενδέχεται να μη συμβαδίζουν με τις ανάγκες της οικονομίας.

- (8) Οι δημόσιες δαπάνες για την εκπαίδευση, ύψους 4,1 % του ΑΕΠ το 2017, παρέμειναν κάτω από τον ενωσιακό μέσο όρο του 4,6 %. Από τις συνολικές κρατικές δαπάνες, το 9,3 % διατέθηκε για την εκπαίδευση, ποσοστό που είναι επίσης χαμηλότερο από τον ενωσιακό μέσο όρο του 10,2 %. Οι δαπάνες για την εκπαίδευση και την έρευνα παρέμειναν στο 9 % του ΑΕΠ το 2017, υπολειπόμενες του εθνικού στόχου του 10 %. Παρότι οι εκπαιδευτικές δαπάνες αυξήθηκαν σε πραγματικούς όρους, η μεγάλη επενδυτική υστέρηση αυξήθηκε περαιτέρω λόγω των δημογραφικών εξελίξεων. Οι νομοθετικές αλλαγές που επιτρέπουν άμεσες επενδύσεις από την ομοσπονδιακή κυβέρνηση στην ψηφιακή εκπαίδευση επιπλέον των πόρων που διατίθενται από τα ομόσπονδα κρατίδια (DigitalPakt) είναι πολλά υποσχόμενες, αλλά δεν έχουν ακόμη αποφέρει αποτελέσματα. Προκειμένου να αντιμετωπιστούν προκλήσεις όπως η αύξηση του αριθμού των μαθητών, η έλλειψη εκπαιδευτικών, η ψηφιοποίηση και η περαιτέρω επέκταση της προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας θα απαιτηθεί κατάλληλη δημόσια χρηματοδότηση. Οι πρόσθετες δαπάνες για την εκπαίδευση, καθώς και για την έρευνα και καινοτομία, είναι ζωτικής σημασίας για την αύξηση της δυνητικής ανάπτυξης της Γερμανίας και την προσαρμογή της στις τεχνολογικές αλλαγές.
- (9) Η Γερμανία έχει σημειώσει πρόοδο τα τελευταία έτη όσον αφορά την αύξηση της έντασης της έρευνας και ανάπτυξης, κυρίως λόγω της αύξησης των δαπανών για έρευνα και ανάπτυξη από μεγάλες εταιρείες, ιδίως στους μεταποιητικούς τομείς μεσαίας και υψηλής τεχνολογίας, και ειδικότερα στον τομέα της αυτοκινητοβιομηχανίας. Η ένταση της έρευνας και ανάπτυξης των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων είναι σημαντικά χαμηλότερη από τον ενωσιακό μέσο όρο και εξακολουθεί να υστερεί. Οι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις τείνουν να επωφελούνται λιγότερο από τη συνεργασία με τα δημόσια ερευνητικά ίδρυματα απ' ότι οι μεγάλες εταιρείες. Οι δύο αυτοί παράγοντες έχουν αρνητικές επιπτώσεις στην επιχειρηματική καινοτομία, η οποία ακολουθεί μακροπρόθεσμη πτωτική τάση. Απαιτούνται πρόσθετες επενδύσεις στην έρευνα και ανάπτυξη όχι μόνο για να αυξηθεί η ικανότητα καινοτομίας σε ολόκληρη την οικονομία και να τονωθεί η παραγωγικότητα, αλλά και για να διευκολυνθεί η μετάβαση σε μια κυκλική οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, ιδίως σε σχέση με τις βιώσιμες μεταφορές, τις τεχνολογίες πράσινης ενέργειας, την οικολογική καινοτομία και την ανακύκλωση, και να αυξηθούν περαιτέρω οι επιδόσεις του δημόσιου ερευνητικού τομέα, καθώς και η συμβολή του στην επίτευξη των εν λόγω στόχων.

- (10) Η ψηφιοποίηση της γερμανικής οικονομίας προχωρά με βραδείς ρυθμούς και οι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις εξακολουθούν να νιοθετούν αργά τις ψηφιακές τεχνολογίες. Η Γερμανία υστερεί στην ανάπτυξη ευρυζωνικών δικτύων πολύ υψηλής χωρητικότητας (ταχύτητες gigabit) σε εθνικό επίπεδο, και ιδίως στις αγροτικές περιοχές, όπου η αύξηση της παραγωγικότητας θα μπορούσε να βελτιωθεί με μεγαλύτερες επενδύσεις. Μόνο το 9 % των γερμανικών νοικοκυριών (στα μέσα του 2018) καλύπτεται από δίκτυα πρόσβασης υψηλών επιδόσεων που βασίζονται σε οπτικές ίνες, σε σύγκριση με τον ενωσιακό μέσο όρο του 30 %. Αντιθέτως, η αναβάθμιση των υφιστάμενων δικτύων χάλκινων καλωδίων («διανυσμάτωση») εξακολούθησε να είναι η κυρίαρχη τεχνολογική λύση που επιλέγει ο κατεστημένος φορέας εκμετάλλευσης. Μολονότι πολλές υπηρεσίες βασίζονται σε συνδεσιμότητα πολύ υψηλής ταχύτητας, 23 700 επιχειρηματικά πάρκα δεν ήταν συνδεδεμένα με δίκτυο οπτικών ινών το 2017 και το 28 % του συνόλου των εταιρειών δεν είχε πρόσβαση σε δίκτυα τουλάχιστον 50 megabit. Η έλλειψη της εν λόγω συνδεσιμότητας συνιστά ανασταλτικό παράγοντα για τις επενδύσεις, ιδίως για τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, πολλές από τις οποίες βρίσκονται σε αγροτικές και ημιαγροτικές περιοχές. Η δημόσια παρέμβαση για την ανάπτυξη υπερταχέων (≥ 100 Mbps) ευρυζωνικών υποδομών σε αγροτικές περιοχές εξακολουθεί να έχει καίρια σημασία και θα μπορούσαν να διερευνηθούν διάφορες επιλογές πέραν των επιδοτήσεων. Οι επιδόσεις στις ψηφιακές δημόσιες υπηρεσίες και στην ηλεκτρονική υγεία υπολείπονται κατά πολύ του μέσου όρου της ΕΕ. Μόλις το 43 % των χρηστών του διαδικτύου στη Γερμανία χρησιμοποίησε υπηρεσίες ηλεκτρονικής διακυβέρνησης το 2018 (σε σύγκριση με τον ενωσιακό μέσο όρο του 64 %). Όσον αφορά την ηλεκτρονική υγεία, το 7 % των Γερμανών χρησιμοποίησε υπηρεσίες υγείας και φροντίδας που παρέχονται στο διαδίκτυο (σε σύγκριση με τον ενωσιακό μέσο όρο του 18 %). Η ηλεκτρονική συνταγογράφηση χρησιμοποιείται από το 19 % των γενικών ιατρών (σε σύγκριση με τον ενωσιακό μέσο όρο του 50 %).
- (11) Απαιτούνται περισσότερες επενδύσεις σε υποδομές μεταφορών και λύσεις καθαρής κινητικότητας στη Γερμανία για την αντιμετώπιση των προκλήσεων που αφορούν την κινητικότητα και την ποιότητα του αέρα, καθώς και για τη στήριξη του μετριασμού της κλιματικής αλλαγής και της προσαρμογής σε αυτήν. Οι εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου από τις οδικές μεταφορές έχουν αυξηθεί τα τελευταία 5 χρόνια. Η ποιότητα του αέρα στη Γερμανία προκαλεί σοβαρές ανησυχίες, ιδίως στις αστικές περιοχές όπου η κυκλοφορία αντιπροσωπεύει περίπου το 60 % των επιβλαβών εκπομπών NOx. Οι εμπορευματικές μεταφορές θα μπορούσαν να ωφεληθούν από πιο ανεπτυγμένες λύσεις διατροπικότητας. Το αυτοκίνητο εξακολουθεί να είναι μακράν το συνηθέστερα χρησιμοποιούμενο μέσο μεταφοράς για καθημερινές μετακινήσεις από και προς τον τόπο εργασίας και ο μέσος χρόνος που αναλώνεται σε κυκλοφοριακή συμφόρηση είναι περίπου 30 ώρες ετησίως. Το κόστος της συμφόρησης και της αναζήτησης χώρου στάθμευσης εκτιμάται ότι ανέρχεται σε 110 δισ. EUR ετησίως, ή περίπου 4 % του ΑΕΠ της Γερμανίας. Παρότι τα οχήματα που κινούνται με εναλλακτικά καύσιμα έχουν σημειώσει τη μεγαλύτερη αύξηση σε νέες ταξινομήσεις, ο αριθμός των παραμένει χαμηλός. Η κοινοχρησία αυτοκινήτων και ο συνεπιβατισμός παραμένουν αναξιοποίητα σε μεγάλο βαθμό. Θα χρειαστούν επίσης σημαντικές δημόσιες και ιδιωτικές επενδύσεις ενόψει των νέων αλυσίδων εφοδιασμού για συσσωρευτές και κρίσιμες πρώτες ύλες.
- (12) Τα δίκτυα ηλεκτρικής ενέργειας της Γερμανίας προσαρμόζονται με αργούς ρυθμούς στην παραγωγή ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές και απαιτούνται ακόμη σημαντικές επενδύσεις στα δίκτυα μεταφοράς και διανομής. Οι σημαντικές καθυστερήσεις στην εκτέλεση πολλών έργων είχαν ως αποτέλεσμα σημαντικό κόστος για τα δίκτυα και τις

αγορές ηλεκτρικής ενέργειας της Γερμανίας και της Ευρώπης. Από τα 1 800 km των έργων δικτύου που είχαν προσδιοριστεί στον νόμο του 2009 για τη διεύρυνση του δικτύου ενέργειας, μόνο περίπου 800 km είχαν υλοποιηθεί κατά το δεύτερο τρίμηνο του 2018, εν μέρει εξαιτίας κοινωνικών αντιδράσεων. Οι καθυστερήσεις στην επέκταση του δικτύου θα οδηγήσουν σε υψηλότερο κόστος συμφόρησης και θα έχουν ως αποτέλεσμα περισσότερες στρεβλώσεις στη λειτουργία της αγοράς, τόσο εντός της Γερμανίας όσο και σε διασυνοριακό επίπεδο. Οι επενδύσεις σε ενεργειακά δίκτυα που προωθούν τη σύζευξη τομέων, τη διαφοροποίηση και την κατάλληλη υποδομή δικτύου είναι ζωτικής σημασίας για την ευελιξία του ενεργειακού συστήματος και για την καλύτερη ενσωμάτωση των διάφορων τομέων της οικονομίας με σκοπό την επίτευξη των στόχων για την ενέργεια και το κλίμα.

- (13) Η στέγαση στη Γερμανία έχει καταστεί λιγότερο οικονομικά προσιτή. Από το 2015, οι τιμές τόσο των ενοικίων όσο και των κατοικιών αυξήθηκαν με ρυθμούς ταχύτερους από τους μακροπρόθεσμους μέσους όρους τους, ιδίως στις μεγάλες πόλεις. Το 2017, το 20 % των ατόμων ηλικίας 65 ετών και άνω στη Γερμανία αντιμετώπιζαν υπερβολική επιβάρυνση του κόστους στέγασης (δηλ. το συνολικό κόστος στέγασης αντιπροσώπευε περισσότερο από το 40 % του διαθέσιμου εισοδήματός τους), σε σύγκριση με το 10 % των Ευρωπαίων ηλικίας 65 ετών και άνω. Για τον πληθυσμό με το χαμηλότερο εισόδημα, το ποσοστό υπερβολικής επιβάρυνσης του κόστους στέγασης ήταν κατά 10 εκατοστιαίες μονάδες πάνω από τον ενωσιακό μέσο όρο του 35,3 %. Η κυβέρνηση αντέδρασε με ορισμένα μέτρα, μεταξύ των οποίων ένα «φρένο στην τιμή» που περιορίζει τις αυξήσεις ενοικίων (*Mietpreisbremse*), ένα καθεστώς στήριξης για την αγορά νέου ακινήτου (*Baukindergeld*), καθώς και μια τροποποίηση του βασικού νόμου ώστε να δοθεί η δυνατότητα στο ομοσπονδιακό επίπεδο να στηρίξει οικονομικά την κατασκευή κοινωνικών κατοικιών. Παρ' όλα αυτά, η ολοκλήρωση νέων κατοικιών εξακολουθεί να είναι σημαντικά χαμηλότερη από τη ζήτηση και πολύ κάτω από τον κυβερνητικό στόχο των 375 000 ετησίως. Ενδέχεται να απαιτηθούν περαιτέρω μέτρα, όπως η επιτάχυνση της κατασκευής κοινωνικών κατοικιών, η βελτίωση των επιλογών μεταφοράς, καθώς και η μεταρρύθμιση της νομοθεσίας για τη χρήση γης και του οικοδομικού κανονισμού.
- (14) Η Γερμανία έχει ωφεληθεί ιδιαίτερα από την ένταξη στην ενιαία αγορά και διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην περαιτέρω ανάπτυξή της. Ωστόσο, τα εμπόδια στον ανταγωνισμό στον τομέα των επιχειρηματικών υπηρεσιών στη Γερμανία εξακολουθούν να είναι σημαντικά σε σύγκριση με άλλα κράτη μέλη της ΕΕ. Αυτό αφορά διάφορους τομείς, συμπεριλαμβανομένων των νομοθετικά κατοχυρωμένων επαγγελμάτων, όπως η αρχιτεκτονική, το επάγγελμα του μηχανικού και οι νομικές υπηρεσίες, όπου οι κανονιστικοί περιορισμοί, όπως ο περιορισμός των δραστηριοτήτων και η ρύθμιση των τιμών και των αμοιβών, καταπνίγουν τον ανταγωνισμό. Ωστόσο, και οι μη ρυθμιζόμενες επιχειρηματικές υπηρεσίες αντιμετωπίζουν περισσότερους περιορισμούς στο γενικό επιχειρηματικό περιβάλλον σε σύγκριση με άλλα κράτη μέλη. Οι αλλαγές στην κανονιστική ρύθμιση των επιχειρηματικών υπηρεσιών για την αύξηση του ανταγωνισμού θα ενισχύσουν την αποδοτικότητα και την αποτελεσματικότητα των επενδύσεων και της οικονομικής δραστηριότητας.
- (15) Μετά από ορισμένες βελτιώσεις κατά τα προηγούμενα έτη, σημειώθηκε μικρή πρόοδος τον τελευταίο χρόνο όσον αφορά τη μεταρρύθμιση του φορολογικού συστήματος της Γερμανίας με σκοπό την προώθηση των εγχώριων ιδιωτικών επενδύσεων και της ανάπτυξης. Το φορολογικό σύστημα παραμένει πολύπλοκο, στρεβλώνει τη διαδικασία λήψης αποφάσεων, π.χ. σχετικά με τη συμμετοχή στην

αγορά εργασίας, τις επενδύσεις και τη χρηματοδότηση, και θα μπορούσε να προσφέρει αποτελεσματικότερα κίνητρα για επενδύσεις και κατανάλωση. Η μεγαλύτερη πρόοδος σημειώθηκε όσον αφορά τη φορολόγηση της εργασίας, αλλά αυτό δεν είναι ακόμη ορατό στα δεδομένα. Υπάρχει ακόμη δυνατότητα μείωσης της στρεβλωτικής φορολόγησης της εργασίας μέσω της μετατόπισης της φορολογίας από την εργασία σε πηγές εσόδων που θα υποστηρίζουν περισσότερο τη βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη. Η φορολόγηση των εισοδημάτων από την εργασία το 2018 (φορολογική επιβάρυνση) παρέμεινε μεταξύ των υψηλότερων στην ΕΕ, τόσο για τους εργαζόμενους με μεσαίες αποδοχές όσο και για τους χαμηλόμισθους. Οι εισφορές κοινωνικής ασφάλισης των εργαζόμενων είναι ιδιαίτερα υψηλές στο πλαίσιο διεθνούς σύγκρισης και οι εισφορές κοινωνικής ασφάλισης αντιπροσωπεύουν συνολικά περίπου τα δύο τρίτα της φορολογικής επιβάρυνσης, ενώ ο φόρος εισοδήματος αντιπροσωπεύει το ένα τρίτο. Από την άλλη, τα έσοδα από περιβαλλοντικούς φόρους ως ποσοστό του ΑΕΠ είναι από τα χαμηλότερα στην ΕΕ. Το κόστος κεφαλαίου και ο πραγματικός μέσος συντελεστής φορολογίας εταιρειών, που διαφέρουν μεταξύ των περιφερειών, είναι από τα υψηλότερα στην ΕΕ. Ο πραγματικός μέσος φορολογικός συντελεστής ανήλθε σε 28,8 % (εθνικό συγκεντρωτικό μέγεθος) σε σύγκριση με τον ενωσιακό μέσο όρο του 20 %. Λόγω της αλληλεπίδρασης μεταξύ του φόρου εισοδήματος εταιρειών, των τοπικών εμπορικών φόρων και της εισφοράς αλληλεγγύης, το σύστημα φορολόγησης των εταιρειών είναι σύνθετο, συνεπάγεται υψηλό κόστος των φορολογικών υπηρεσιών και στρεβλώνει το επίπεδο και την τοποθεσία των επενδύσεων. Επιπλέον, ο φόρος εισοδήματος εταιρειών στρεβλώνει τις αποφάσεις χρηματοδότησης, με μεροληπτική μεταχείριση υπέρ της χρηματοδότησης με δανειακά κεφάλαια, που εκτιμάται ότι είναι η τρίτη υψηλότερη στην ΕΕ, σύμφωνα με τα στοιχεία του 2017. Η μείωση του κόστους κεφαλαίου επί των ιδίων κεφαλαίων θα μπορούσε να αυξήσει τις ιδιωτικές επενδύσεις και να ενισχύσει τη σχετικά ανεπαρκώς ανεπτυγμένη αγορά επιχειρηματικών κεφαλαίων.

- (16) Η αγορά εργασίας παραμένει ισχυρή, ενώ το δυναμικό ένταξης ορισμένων ομάδων στην αγορά εργασίας δεν αξιοποιείται επαρκώς. Το ποσοστό απασχόλησης στις ηλικίες 20-64 ετών ανήλθε σε 79,9 % κατά το τέταρτο τρίμηνο του 2018 και είναι ένα από τα υψηλότερα στην ΕΕ. Η ανεργία μειώθηκε στο ιστορικά χαμηλό επίπεδο του 3,2 % στις αρχές του 2019. Το υψηλό ποσοστό κενών θέσεων εργασίας και οι ελλείψεις εργατικού δυναμικού καθίστανται ολοένα και πιο εμφανή και περιορίζουν σημαντικά την παραγωγή σε ορισμένες περιφέρειες και τομείς. Ωστόσο, το δυναμικό ένταξης ορισμένων ομάδων στην αγορά εργασίας, όπως οι γυναίκες και τα άτομα που προέρχονται από οικογένειες μεταναστών, δεν αξιοποιείται επαρκώς. Το ποσοστό μερικής απασχόλησης των γυναικών είναι πολύ υψηλό στην Γερμανία και ανέρχεται στο 46,7 %. Οι φόροι επί της εργασίας στη Γερμανία παραμένουν σε σχετικά υψηλά επίπεδα, μεταξύ άλλων και για τους χαμηλόμισθους. Οι ειδικοί κανόνες που διέπουν την κοινή φορολογία εισοδήματος των έγγαμων ζευγαριών (*Ehegattensplitting*) μειώνουν τα κίνητρα των δεύτερων εργαζόμενων μελών της οικογένειας να εργαστούν περισσότερες ώρες. Τα άτομα που προέρχονται από οικογένειες μεταναστών έχουν σημαντικά χαμηλότερο ποσοστό απασχόλησης απ' ό,τι ο γηγενής πληθυσμός, με ιδιαίτερα μεγάλη διαφορά για τις γυναίκες. Έχουν ληφθεί μέτρα για τη στήριξη της ένταξης των προσφύγων στην αγορά εργασίας, αλλά εξακολουθούν να υπάρχουν προκλήσεις, μεταξύ των οποίων η έλλειψη γνώσης της γερμανικής γλώσσας, η έλλειψη ή η μη μεταβιβασιμότητα των προσόντων, οι ευθύνες φροντίδας παιδιών και συγγενών, καθώς και η έλλειψη εμπειρίας σε σχέση με τους άτυπους κανόνες της γερμανικής αγοράς εργασίας.

- (17) Η συνταξιοδότηση της γενιάς των baby boomers επηρεάζει τη Γερμανία περισσότερο απ' ό,τι άλλες χώρες της ΕΕ. Μακροπρόθεσμα, αυτή η δημογραφική αλλαγή θα επιβαρύνει τα δημόσια οικονομικά της Γερμανίας, θα μπορούσε να αμφισβητήσει την επάρκεια των συντάξεων και θα μπορούσε να επηρεάσει αρνητικά το επί του παρόντος περιορισμένο ποσοστό του πληθυσμού μεγαλύτερης ηλικίας (ηλικίας 65 ετών και άνω) που αντιμετωπίζει κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικής ένταξης. Έως το 2040, η χώρα αναμένεται να αντιμετωπίσει μία από τις μεγαλύτερες αυξήσεις δαπανών σε σχέση με το ΑΕΠ για δημόσιες συντάξεις στην ΕΕ (αύξηση κατά 1,9 εκατοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ), ενώ ο δείκτης δημόσιων συνταξιοδοτικών παροχών αναμένεται να μειωθεί κατά 4,4 εκατοστιαίες μονάδες, στο 37,6 %, σύμφωνα με την έκθεση του 2018 για τη δημογραφική γήρανση (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2018d). Οι πρόσφατες συνταξιοδοτικές μεταρρυθμίσεις αύξησαν τα επίπεδα παροχών για ορισμένες ομάδες· ωστόσο, δεν είναι σαφές αν τα επιτευχθέντα κοινωνικά οφέλη είναι ανάλογα με το σημαντικό δημοσιονομικό τους κόστος. Η κυβέρνηση καθόρισε επίσης δύο όρια (*doppelte Haltelinie*): ανώτατο ποσοστό συνταξιοδοτικής εισφοράς 20 % και ελάχιστα ποσοστά αναπλήρωσης εισοδήματος έως 48 % μέχρι το 2025. Η διατήρηση αυτών των ορίων αναμένεται να απαιτήσει σημαντικές δημοσιονομικές μεταβιβάσεις, αυξάνοντας περαιτέρω την επιβάρυνση για τις νεότερες γενιές. Επιπλέον, η επάρκεια του συνταξιοδοτικού εισοδήματος των χαμηλόμισθων εργαζομένων εξακολουθεί να αποτελεί πρόβλημα.
- (18) Παρά τις αυξανόμενες ελλείψεις εργατικού δυναμικού, η αύξηση των πραγματικών μισθών παραμένει σε μέτρια επίπεδα, ενώ το 2018 οι ονομαστικές αποδοχές αυξήθηκαν κατά 3,1 %. Επιπλέον, η συγκέντρωση της αύξησης της απασχόλησης σε καλύτερα αμειβόμενες θέσεις πλήρους απασχόλησης και η μείωση του μεριδίου της περιθωριακής μερικής απασχόλησης στη συνολική απασχόληση συνέβαλαν στη συνολική αύξηση των μισθών το 2018, που ήταν επίσης ελαφρώς πάνω από την αύξηση της παραγωγικότητας. Η κάλυψη των συλλογικών διαπραγματεύσεων συνέχισε να μειώνεται (κατά 2 εκατοστιαίες μονάδες από το 2016 έως το 2017), στο 49 % στις δυτικές περιοχές της χώρας και στο 34 % στις ανατολικές. Υπάρχουν σημαντικές διαφορές όσον αφορά την κάλυψη στους διάφορους τομείς, καθώς η κάλυψη είναι καλύτερη στον δημόσιο τομέα και στη βιομηχανία, ενώ στις υπηρεσίες υπάρχει πολύ χαμηλότερη κάλυψη. Οι χαμηλόμισθοι εργαζόμενοι έχουν γενικά ωφεληθεί από τον κατώτατο μισθό που έχει καθιερωθεί από το 2015. Τα ωρομίσθια στο κατώτερο τμήμα της μισθολογικής κατανομής, ιδίως στα δύο χαμηλότερα δεκατημόρια, αυξήθηκαν σημαντικά. Ωστόσο, το ποσοστό των χαμηλόμισθων εργαζομένων, το οποίο ανήλθε σε 22,5 % το 2017, εξακολουθεί να είναι σημαντικά υψηλότερο από τον ενωσιακό μέσο όρο. Ο αριθμός των ατόμων που απασχολούνται μόνο σε θέσεις μικροαπασχόλησης (mini-jobs) μειώθηκε κατά 6,8 % την περίοδο 2010-2018 και η απασχόληση που υπόκειται σε κοινωνική ασφάλιση αυξήθηκε κατά περίπου 18,1 % την ίδια περίοδο. Η ενίσχυση των προϋποθέσεων για την προώθηση της αύξησης των μισθών θα στηρίξει την εγχώρια ζήτηση και θα συμβάλει στην επανεξισορρόπηση της ζώνης του ευρώ.
- (19) Η ανοδική κοινωνική κινητικότητα στην εκπαίδευση είναι χαμηλή στη Γερμανία. Οι εθνικές πηγές επιβεβαιώνουν ότι σημειώθηκε ελάχιστη πρόοδος όσον αφορά τη μείωση της επιρροής του κοινωνικοοικονομικού υποβάθρου στα εκπαιδευτικά αποτελέσματα. Η Γερμανία έχει καλό ιστορικό ενσωμάτωσης των νεοαφιχθέντων μεταναστών και προσφύγων στην εκπαίδευση και κατάρτιση. Ωστόσο, τα άτομα που προέρχονται από οικογένειες μεταναστών συνήθως αντιμετωπίζουν μεγαλύτερες προκλήσεις απ' ό,τι οι γηγενείς μαθητές (π.χ. ποσοστά πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου και δυσκολίες στην εύρεση θέσεων μαθητείας). Οι ολοένα και πιο

ετερογενείς τάξεις απαιτούν έντονες προσπάθειες για την ενίσχυση του επαγγέλματος του εκπαιδευτικού, σε περίοδο που ήδη υπάρχει σημαντική έλλειψη εκπαιδευτικών. Η συμμετοχή των εργαζομένων στην εκπαίδευση ενηλίκων εγείρει ανησυχίες για τις μελλοντικές επιδόσεις τους στην αγορά εργασίας, ιδίως όσον αφορά τα 7,5 εκατομμύρια άτομα που δεν διαθέτουν βασικές δεξιότητες ανάγνωσης και γραφής.

- (20) Μολονότι ο αριθμός των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού έχει μειωθεί σε σχέση με την κορύφωση του 2014, εξακολουθούν να υπάρχουν προκλήσεις όσον αφορά την ισότητα ευκαιριών. Ειδικότερα, ο κίνδυνος φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού ήταν, το 2017, υψηλότερος κατά 67 εκατοστιαίες μονάδες για τα παιδιά με γονείς χαμηλής ειδίκευσης απ' ό,τι για τα παιδιά με γονείς υψηλής ειδίκευσης. Η διαφορά αυτή είναι σημαντικά μεγαλύτερη από τη μέση διαφορά (53,9 εκατοστιαίες μονάδες) στην ΕΕ.
- (21) Ο προγραμματισμός των κονδυλίων των ταμείων της ΕΕ για την περίοδο 2021-2027 θα μπορούσε να συμβάλει στην αντιμετώπιση ορισμένων από τα κενά που εντοπίστηκαν στις συστάσεις, ιδίως στους τομείς που καλύπτονται από το παράρτημα Δ της έκθεσης χώρας⁸. Αυτό θα επιτρέψει στη Γερμανία να αξιοποιήσει με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τα εν λόγω κονδύλια σε σχέση με τους τομείς που έχουν προσδιοριστεί, λαμβάνοντας υπόψη τις περιφερειακές ανισότητες.
- (22) Στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου του 2019, η Επιτροπή προέβη σε ολοκληρωμένη ανάλυση της οικονομικής πολιτικής της Γερμανίας και τη δημοσίευσε στην έκθεση του 2019 για τη χώρα. Επίσης, αξιολόγησε το πρόγραμμα σταθερότητας του 2019 και το εθνικό πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων του 2019, καθώς και τη συνέχεια που δόθηκε στις συστάσεις που είχαν απευθυνθεί προς τη Γερμανία κατά τα προηγούμενα έτη. Έλαβε υπόψη όχι μόνον τη συνάφειά τους για την άσκηση βιώσιμης δημοσιονομικής και κοινωνικοοικονομικής πολιτικής στη Γερμανία, αλλά και τη συμμόρφωσή τους με τους ενωσιακούς κανόνες και κατευθύνσεις, δεδομένης της ανάγκης ενδυνάμωσης της συνολικής οικονομικής διακυβέρνησης της Ένωσης, μέσω της συνεκτίμησης στοιχείων σε ενωσιακό επίπεδο κατά τη διαμόρφωση μελλοντικών εθνικών αποφάσεων.
- (23) Υπό το πρίσμα της αξιολόγησης αυτής, το Συμβούλιο εξέτασε το πρόγραμμα σταθερότητας του 2019 και είναι της γνώμης ότι η Γερμανία αναμένεται να συμμορφωθεί με το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης.
- (24) Υπό το πρίσμα της εμπεριστατωμένης επισκόπησης της Επιτροπής και της εν λόγω αξιολόγησης, το Συμβούλιο εξέτασε το εθνικό πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων του 2019 και το πρόγραμμα σταθερότητας του 2019. Οι συστάσεις του βάσει του άρθρου 6 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1176/2011 αποτυπώνονται στις συστάσεις 1 και 2 κατωτέρω.

ΣΥΝΙΣΤΑ στη Γερμανία να λάβει μέτρα το 2019 και το 2020 προκειμένου:

1. Να χρησιμοποιήσει δημοσιονομικές και διαρθρωτικές πολιτικές για να επιτευχθεί σταθερή ανοδική πορεία των ιδιωτικών και των δημόσιων επενδύσεων, ιδίως σε περιφερειακό και δημοτικό επίπεδο, με παράλληλη τήρηση του μεσοπρόθεσμου δημοσιονομικού στόχου. Να εστιάσει τη σχετική με τις επενδύσεις οικονομική πολιτική στους ακόλουθους τομείς: εκπαίδευση· έρευνα και καινοτομία· ψηφιοποίηση και ευρυζωνικό δίκτυο πολύ υψηλής χωρητικότητας· βιώσιμες μεταφορές, καθώς και ενεργειακά δίκτυα και οικονομικά προσιτή στέγαση, λαμβάνοντας υπόψη τις περιφερειακές ανισότητες. Να μετατοπίσει τη φορολογία από την εργασία σε πηγές που θα υποστηρίζουν περισσότερο τη βιώσιμη και χωρίς

⁸

SWD(2019) 1004 final.

αποκλεισμούς ανάπτυξη. Να ενισχύσει τον ανταγωνισμό όσον αφορά τις επιχειρηματικές υπηρεσίες και τα νομοθετικώς κατοχυρωμένα επαγγέλματα.

2. Να μειώσει τα αντικίνητρα για περισσότερες ώρες εργασίας, μεταξύ άλλων την υψηλή φορολογική επιβάρυνση, ιδίως για τους χαμηλόμισθους και για τα δεύτερα εργαζόμενα μέλη της οικογένειας. Να διασφαλίσει τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα του συνταξιοδοτικού συστήματος, διατηρώντας παράλληλα την επάρκεια των συντάξεων. Να ενισχύσει τις προϋποθέσεις που στηρίζουν τη μεγαλύτερη αύξηση των μισθών, με παράλληλο σεβασμό του ρόλου των κοινωνικών εταίρων. Να βελτιώσει τα εκπαιδευτικά αποτελέσματα και τα επίπεδα δεξιοτήτων των μειονεκτουσών ομάδων.

Βρυξέλλες,

*Για το Συμβούλιο
Ο Πρόεδρος*